

سومین کنفرانس بین‌المللی «امنیت منطقه آسیای مرکزی» به منظور تبادل نظر و دریافت تجربه‌های مختلف در رفع مناقشات نژادی و سیاسی در ژوئن سال جاری در دانشگاه اسلاویانی شهر دوشنبه (تاجیکستان) برگزار شد. در زیر خلاصه‌ای از مطالب ارائه شده در این کنفرانس می‌آید:

ستارزاده معاون وزیر امور خارجه تاجیکستان اظهار داشت: «حوادث ۱۱ سپتامبر نقش عمده‌ای در تأمین امنیت در منطقه آسیای مرکزی داشته است، امروزه، خطر رژیم افراط‌گرای طالبان حرکت اسلامی از پاکستان که مایه ناامنی بوده‌اند، کاهش یافته است.

اما متأسفانه به‌رغم تلاشهای مداوم، میان سران کشورهای منطقه هماهنگی‌های لازم وجود ندارد. وی سپس به تهدیدات مختلف منطقه‌ای اشاره نمود و وضع اکولوژی منطقه و نحوه تقسیم آبها را نگران‌کننده دانست. بحران آب و مشکلات مرزی، مهاجرت و رفت و آمدها را محدود نموده است. مشکلات حضور اقلیتهای نژادی در کشورهای مختلف این منطقه، طرفداران حزب‌التحریر، وجود مواد رادیواکتیو در مناطق مختلف مانند چکالوفسک، وجود تفکر ترکستان بزرگ در بین رهبران منطقه، قاچاق مواد مخدر از افغانستان که طی سالهای اخیر ده برابر شده است و تنها در تاجیکستان مأمورین انتظامی و مرزبانی مقادیر زیادی مواد مخدر مصادره کرده‌اند نمونه‌هایی از این مسائل بغرنج می‌باشند». ایشان در آخر بر این نکته تأکید نمود که نباید تأکید بر منافع ملی یک کشور باعث خدشه‌دار شدن منافع مشترک منطقه‌ای بشود.

رولف ول برتس^۱ نماینده ناتو، در ابتدایه طرح این سؤال پرداخت که چه چیزی در جهان تغییر یافته است که واکنش بین‌المللی به تروریسم را طلب می‌کند؟ و سپس با کمی تأمل جواب داد: جهانی شدن تروریسم است که واکنش جهانی را طلب می‌کند، چنین واکنش جهانی باید نظامی و مسلح باشد در قالب یک نهاد که آن ناتو است. ناتو همزمان که بدنبال افزایش قابلیت‌های خود در مقابله با تروریسم است، در پی افزایش توانائی ملت‌ها برای رویارویی با چنین پدیده‌ای شوم می‌باشد.

چنین نیروی نظامی برای تکمیل برنامه‌های دموکراسی‌سازی جوامع لازم و ضروری است. نیروهای ناتو در بالکان و افغانستان با تروریسم مقابله کردند. وی با اشاره به دستاوردهای مثبت همکاری ناتو - روسیه در زمینه تبادل اطلاعات و مذاکرات سیاسی اظهار داشت: «نهاد همکاری مستمر بین ناتو و آسیای مرکزی نیز باید تأسیس گردد».

ساتیراف نماینده سازمان ملل متحد در امور بازسازی صلح در تاجیکستان، معتقد بود که تأسیس سازمان ملل پس از جنگ جهانی دوم، نقش عمده‌ای در جلوگیری از جنگ جهانی دیگر در کره خاکی داشته است، به علاوه، سازمان ملل در رفع مناقشات منطقه‌ای نیز نقش عمده‌ای ایفا کرده است. دفتر UNTOP در تاجیکستان همواره بدنبال ایجاد توازن بین نیروهای مذهبی و نیروهای لائیک در کشور می‌باشد به نحوی که امنیت داخلی کشور تحکیم یابد و حقوق اقلیت‌ها مراعات شود. متأسفانه، بعضی از مسائلی که در گذشته توافقی روی آن حاصل گردید، مورد اجرا قرار نگرفت، مثلاً رزمندگان سابق نیروهای اتحاد مخالفین در مراکز دولتی جذب نشدند و یک نوع بی‌تفاوتی به سرنوشت آنها مشاهده می‌شود. به علاوه، مشکل فقر در تاجیکستان همواره تهدید عمده‌ای است. سازمان ملل تصمیم گرفته که تا سال ۲۰۱۵ سطح فقر را در جهان پنجاه درصد کاهش دهد اما این تنها با حمایت مالی دولت‌ها و سازمان‌های غیردولتی امکان‌پذیر است.

کامل اف رئیس مرکز استراتژیک ریاست جمهوری به مشکلات دموگرافی و مهاجرت و

تأیید آن بر امنیت اقتصادی پرداخت. تعمیق روند جهانی شدن، مشکلاتی را برای تعمیم دموکراسی جامعه بوجود آورده است چرا که فقر جوامع، زاینده این روند است و در عمل فقر تهدیدی بر روند دموکراسی در جوامع گوناگون می‌باشد.

طی ده سال اخیر به علت نبود شرایط کار و زندگی مناسب، بسیاری از روشنفکران و نیروهای کاری از کشور مهاجرت نموده‌اند و در عمل شاهد فرار مغزها می‌باشیم. طبق آمار، ۶۴٪ سکنه تاجیکستان بی‌کار می‌باشند. از طرفی، پدیده افزایش جمعیت در حال وقوع می‌باشد، بطوری که در ۱۹۵۹ طبق آمار رسمی دو میلیون نفر در این جمهوری زندگی می‌کردند و در سال ۲۰۰۰، این رقم به شش میلیون نفر رسیده است، همزمان، تعداد خانواده‌ها روبه افزایش است (چهار فرزند بطور متوسط برای هر خانواده)، تحولات سالهای اخیر مردم را به لحاظ روانی در اضطراب قرار داده است. عامل ترس و هراس از بیکاری در وجود انسانها عدم اطمینان به آینده را به وجود آورده است. ایشان ادامه داد که از اهداف عمده دولت تاجیکستان، کاهش سطح فقر در جامعه می‌باشد و بدین منظور سند استراتژی کاهش سطح فقر، تهیه گردید. بدنبال آن دولت سعی نموده که بخش خصوصی توسعه یابد. طبق آمار اخیر، سطح فقر در تاجیکستان کاهش یافته و به ۶۰٪ رسیده است. در نظر است که تا سال ۲۰۰۵ سطح فقر به ۵۰٪ و سال ۲۰۱۰ به ۳۴٪ و سال ۲۰۱۵ به ۱۱/۶٪ برسد. بدین منظور، مبلغ هفتصد میلیون دلار بعنوان اعانه اختصاص داده شده است که ۴۷۵ میلیون دلار آن برای پروژه‌های سرمایه‌گذاری خواهد بود.

سرهنگ میرزایف به‌عنوان نماینده ستاد کل نیروهای مسلح نیز در موضوع مبارزه علیه فقر و قاچاق مواد مخدر در آسیای مرکزی سخنرانی نمود. وی اظهار داشت: «تروریسم پدیده جدیدی نیست؛ اما طی سالهای اخیر این پدیده خصائص بین‌المللی کسب نموده است، نگاه جامعه جهانی پس از ۱۱ سپتامبر به این پدیده کاملاً نوین می‌باشد و بدنبال ریشه‌کن کردن آن است. امامعلی رحمان‌اف (رئیس جمهور) بارها به جامعه جهانی هشدار داده بود که سرچشمه تروریسم در افغانستان نهفته است. فقر و قاچاق مواد مخدر رابطه مستقیمی با تروریسم دارند و

برای ریشه کن کردن آنها تلاش دسته جمعی را طلب می نماید». ایشان پیشنهاداتی از جمله: تبادل اطلاعات در سطح منطقه، تقویت نیروهای واکنش سریع، تقویت دفاع ضد هوایی کشورهای منطقه، ضربه های پیشگیرانه علیه طرفداران و همفکران طالبان در تمامی طول مرز جنوبی دول آسیای مرکزی را ارائه کرد.

عالم اف، رئیس مرکز پژوهشی مرسوم به شرق^۱ به مسائل و مشکلات مهاجرت کاری بین کشورهای منطقه و ارتباط آن با امنیت منطقه پرداخت. وی گفت: قزاقستان اگرچه امروز به کشور ترانزیت مهاجرت کاری تبدیل شده است اما خود این کشور صادرکننده نیروی کار نیز می باشد. همه ساله از قرقیزستان سیصد هزار نفر، از ازبکستان پانصد هزار نفر تا یک میلیون، از تاجیکستان بیش از پانصد هزار نفر برای اشتغال به کار جذب روسیه می شوند. ترکمنستان تنها کشوری است که سهم کمتری در اعزام مهاجرین کاری دارد. حتی از افغانستان مهاجرین کار به آسیای مرکزی آمده و سپس به روسیه می روند و این مهاجرت کاری با خود معضلات امنیتی از جمله قاچاق مواد مخدر را به همراه دارد، مشکلات تردهای غیرمجاز مرزی نیز بر آن افزوده می شود.

مرز میان قزاقستان و روسیه به منطقه داغ مهاجرت^۲ تبدیل شده است. در سال ۲۰۰۳ مهاجرت غیرقانونی از افغانستان به تاجیکستان افزوده شده است، در روند جهانی شدن، بوجود آوردن دیوار بزرگ میان تاجیکستان و افغانستان کاری بی معنی می باشد. در سال گذشته، در روسیه سیصدونود و دو نفر قاچاقچی مواد مخدر که از آسیای مرکزی رفته بودند بازداشت شدند، شصت درصد آنها افراد بیکار، سی درصد تاجران و بقیه در حرفه های مختلف بودند. مهاجرت کاری باعث افزایش فساد اداری و گرفتن رشوه در روسیه نیز شده است. شرایط مساعد برای مهاجران کاری نیز وجود ندارد، هفتاد و پنج درصد مهاجرین کاری در مسکو اظهار داشتند که مجبورند به پلیس این شهر مبلغ یکصد و پنجاه دلار رشوه بدهند. در عمل، کم کم «بازار بردگان» در حال ایجاد شدن در این کشور می باشد. از طرف دیگر، مهاجرت کاری را نمی توان لغو نمود، پس لازم است هماهنگی هایی در این زمینه میان کشورهای آسیای مرکزی و روسیه و همچنین

1. Shargh

2. Hot Area

سایر کشورها صورت پذیرد».

شریف اف رئیس اداره کشورهای CIS (اس - ان - گ) وزارت امور خارجه تاجیکستان عامل مرزها را عاملی عمده در ناامنی منطقه‌ای دانست. وی افزود: «مرزهای میان کشورهای آسیای مرکزی سالهای ۱۹۲۰ الی ۱۹۳۰ صورت پذیرفته است، وضعیت امروزی میراث آن زمان است، تقسیم‌بندی سابق، امروزه باعث نزاع و عدم تفاهم میان مردمان ساکنان این منطقه شده است». ایشان سپس بر اهمیت تهدیدهای تروریسم و قاچاق موادمخدر تأکید نمود و همکاری بین کشورها را امری ضروری دانست و گفت امروز بازگشائی مناطق آزاد تجاری در مرزها، در راستای همین دوستی و همکاری بیشتر می‌باشد.

ابیل دایف سفیر قزاقستان که به تازگی به این کشور آمده است در موضوع ضرورت گفتگوی میان ادیان و مذاهب مختلف سخنرانی نمود، ایشان اظهار داشت: پیروان ادیان مختلف از جمله مسلمانان، نصرانی‌ها، بودائی‌ها در قزاقستان زندگی می‌کنند. هم‌اکنون در قزاقستان نمایندگان اقوام و نژادهای مختلف زندگی می‌کنند. ۶۰٪ مردم از پیروان دین اسلام هستند و سازمانهای فعالی دارند. وی ادامه داد: قابلیت تحمل بین ادیان و مذاهب را باید بوجود آورد. در تاریخ ۲۳ الی ۲۵ سپتامبر سال گذشته در قزاقستان انجمن بزرگ نمایندگان ادیان برگزار شد که شعار آن صلح، تحمل‌پذیری و دیالوگ^۱ بود.

سفیر قزاقستان افزود: تصمیم گرفته شده است که در شهر آستانه، سرای بزرگی احداث گردد و زیر یک بام واحد، نمایندگان کلیه ادیان جهان مناسک دینی خود را بجا آورند. ایشان مسئله امنیت در منطقه را مهمترین مسئله روز دانست و گفت: تروریسم هیچ‌گونه مشترکاتی با ملت‌ها و مردمان منطقه ندارد.

لیوفنوها مشاور سیاسی سفارت چین در تاجیکستان به بررسی اهمیت عامل مرزی در مناسبات متقابل میان چین و دول آسیای مرکزی پرداخت. وی گفت: چین با کشورهای آسیای مرکزی مرزهای طولانی دارد (طول مرز با روسیه ۳۳۰۰ کیلومتر، با قزاقستان ۱۷۰۰ کیلومتر و با

تاجیکستان ۴۳۰ کیلومتر)، طی سالهای ۱۹۶۶ تا ۱۹۹۹ چین بسیاری از مسائل مرزی خود را با کشورهای آسیای مرکزی حل و فصل نمود. در اوت ۱۹۹۹ چین با تاجیکستان در مورد تعیین مرزها به توافق رسید و در ماه مه ۲۰۰۲، سند تکمیلی میان دو کشور مربوط به مرزها امضا شد. ایشان ادامه داد هم‌اکنون مذاکرات مربوط به کاهش متقابل نیروهای نظامی در مرزهای چین و کشورهای آسیای مرکزی در جریان است.

کامل اف مدیر مرکز تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری گفت: برای تأمین امنیت ضروری است که تمامی کشورهای منطقه از جمله ایران چین، پاکستان و هند جذب ترتیبات امنیتی منطقه شوند، آنگاه همکاری میان کشورهای منطقه می‌تواند صلح و ثبات و امنیت را با خود به همراه داشته باشد.

سیدعلی اف نماینده وزارت امور خارجه تاجیکستان با عنوان این مطلب که سران تاجیکستان و روسیه در شهر سوچی روسیه باهم ملاقاتی داشته‌اند و پوتین اعلام نموده که بعد از این تاجیکستان نه تنها یک همکار استراتژیک بلکه شریک نزدیک روسیه است، از سیاستهای غیرهمگرایانه ازبکستان انتقاد نمود و ادامه داد تا به حال به جهت مین‌گذاری مرزهای ازبکستان، ۵۵ نفر کشته و ۵۸ نفر زخمی شدند، محدودیت رفت و آمد میان مردمان کشورهای این منطقه، باعث تعجب ممالک غربی شده است، وی در ادامه اظهار داشت البته اخیراً نسبت به سیاستهای اسلام‌کریم اف در نشست سران آسیای مرکزی، امیدواری‌هایی بوجود آمده است.

جلیل اف کارشناس مرکز پژوهشهای استراتژیک ریاست جمهوری، سه مشکل اساسی در منطقه را عامل «اسلامی»، «قاچاق مواد مخدر» و «تروریسم» نامید و ادامه داد در فرانسه سیستمی حاکم است که طبق آن کلیسا کاملاً باید از دولت جدا باشد. طی ده سال اخیر مشاهده شده که اسلام، در سیاست نقش ایفا نموده است به طوری که بعضاً اسلام و سیاست با یکدیگر عجین شده‌اند، این روند نه تنها برای جامعه جهانی بلکه برای خود کشورهای اسلامی نیز روندی خطرآفرین است.

در جمهوری اسلامی ایران، انقلاب اسلامی پیروز شد و رهبران روحانی قدرت را بدست

گرفتند اما با وجودی که در ایران قدرت در دست روحانیون است زندگی در این کشور مجرای دنیوی را دارد و در عمل نوعی از همکاری جامعه روحانیت با سکولاریسم مشاهده می‌شود.

رجب اف کارشناس دفتر UNTOP ضمن تجزیه و تحلیل روند جنگ داخلی تاجیکستان بر اهمیت سازمانهای بین‌المللی و گروه تماس در برقراری صلح تأکید نمود.

لیتوف خبرنگار نظامی اداره مرزبانی روسیه (مستقر در تاجیکستان) عمده مشکل امنیت منطقه را قاچاق مواد مخدر از مرزها دانست و اظهار داشت: ایران توانسته مرزهای خود را با افغانستان مسدود کند، پاکستان نیز در همین راستا تلاش می‌کند، تا زمانی که قاچاق مواد مخدر باشد، ریشه تروریسم در منطقه نمی‌خشکد و متأسفانه در مرز تاجیکستان با افغانستان تنها ده الی پانزده درصد هر وئینی که ترانزیت می‌شود صادره می‌گردد.

دوبابوتسکی از آکادمی علوم نیز در موضوع طریقت صوفیه به عنوان عامل بروز نزاعهای مذهبی و نژادی، سخنرانی کوتاهی نمود و نقش طریقه نقشبندی را در این راستا بسیار مهم ارزیابی نمود.

سوشنکا نماینده لشکر ۲۰۱ روسیه (مستقر در تاجیکستان) از اینکه در جلسه چیزی راجع به نقش لشکر ۲۰۱ روسیه در برقراری صلح و مصالحه ملی گفته نشد گلایه نمود و گفت در صورت خروج این نیروی نظامی از تاجیکستان، پیامدهای خطر آفرین آن قابل تصور نمی‌باشد و ادامه داد: امروزه ایران و کره شمالی به عنوان محور شرارت از طرف آمریکا اعلام شده‌اند، ولی چه کسی می‌تواند تضمین کند که فردا تاجیکستان، قزاقستان و یا کشور دیگری در این منطقه جزء این محور شرارت قرار نخواهند گرفت؟

رحمت اف کارشناس مرکز پژوهشهای استراتژیک ریاست جمهوری به عامل مواد مخدر و ارسال سلاح از افغانستان و اعزام مبلغین از پاکستان طی دهه گذشته اشاره نمود و افزود: امروزه نیز تروریسم از افغانستان و خاورمیانه در حال توسعه نفوذ خود به تاجیکستان و آسیای مرکزی است.

دکتر عصام‌الدین روانشناس ضمن تقسیم‌بندی تروریسم به فیزیکی، احساساتی و

فکری، پدیده تروریسم را نوعی بیماری روانی دانست که می‌بایست معالجه شود؛ همانگونه که علم پزشکی توانسته حیوانات وحشی را اهلی نماید.

اولمسوف سردبیر هفته نامه ییزنیش پلنیک، سخنرانی تحلیلی خود را با این جمله آغاز نمود که تحولاتی در آغاز سالهای ۱۹۹۰ رخ داده که وضعیت ژئوپلتیک و نقشه جهان را به کلی تغییر داده است.

ایشان با اشاره به روند همگرایی در اتحاد اروپا و تجلیل از آن، از اینکه همزمان شاهد مین‌گذاری در مرزها و روند جدایی در آسیای مرکزی هستیم، ابراز تأسف نمود. وی اظهار داشت: رهبران تازه به قدرت رسیده فراموش کرده‌اند که زندگی مردم منطقه روزبه روز بدتر و بحرانی‌تر می‌شود. عدم ثبات در منطقه، بی‌ثباتی سیاسی در داخل کشورها از جمله کندی اصلاحات در دولت و جامعه، عدم وجود کانونهای دموکراسی و استمرار حکومتها با رهبران مادام‌العمر در منطقه باعث افزایش نگرانی‌های امنیتی شده است. انقلاب سفید گرجستان یک نوع اضطراب را میان سران کشورهای منطقه بوجود آورده و در این فکر هستند که این بار نوبت کدامین آنها خواهد بود؟

چنین بنظر می‌رسد بازی بزرگ ابرقدرتها برای کسب موقعیت در منطقه آسیای مرکزی از سر گرفته شده و دوباره طرفها تلاش می‌کنند که به ذخائر طبیعی دسترسی پیدا کنند. اگر در قرون نوزده و بیست عوامل ژئوپلتیک ابرقدرتها را به این منطقه کشاند، امروزه عوامل ژئواکونومیک با هدف تسخیر ذخائر طبیعی، آنها را به این منطقه آورده است. لذا این امکان دارد که در آینده آسیای مرکزی به «منطقه داغ دنیا» تبدیل شود.

۳۲٪ کل ذخایر نفت و ۱۵٪ ذخایر گاز جهان در منطقه آسیای مرکزی متمرکز شده است، در نظر است که در سال ۲۰۲۰ حدود ۴۲ میلیون بشکه نفت در روز در این منطقه تولید شود یعنی ۳۹٪ تولید روزانه نفت در کل جهان.

به اعتقاد برژنسکی، طی ده سال آینده خطرناک‌ترین و بی‌ثبات‌ترین منطقه جهان بخشی از سرزمین یورو آسیا خواهد بود که در میان اروپا و شرق دور جای گرفته است، در این

منطقه از جهان مسلمانان زندگی می‌کنند و در هر لحظه انفجار آن می‌تواند جهان را به هرج و مرج بکشاند.

شاید وجود چنین موضوعاتی است که آمریکا و روسیه را مجبور نموده که برای ثبات منطقه تلاش نمایند. فقر و تعصب دینی مردم این منطقه، بخوبی می‌تواند مورد سوءاستفاده دیگران قرار گیرد.

پروژه مارشال در اروپا بکار گرفته شد و بنظر می‌رسد برای آسیای مرکزی جواب نمی‌دهد، بعلاوه، نه ما به ناتو عادت کرده‌ایم و نه ناتو به ما، زمان بیشتری می‌طلبد، من از متفکرین ناتو می‌خواهم دنبال شیوه‌های جدیدی باشند. روسیه با کشورهای آسیای مرکزی بیشتر همکاری نظامی دارد و اهمیت کمتری به همکاری اقتصادی مبذول می‌دارد، اگر روسیه امروز وارد همکاری اقتصادی با کشورهای منطقه نشود، رقیب جدید تازه وارد میدان شده، روسیه را از منطقه دور می‌سازد.

متأسفانه، رهبران منطقه نیز گاهگاهی گردهم می‌آیند و بعضی از اسناد را به امضاء می‌رسانند اما هیچ‌یک از این اسناد را جامه عمل نمی‌پوشانند. سردبیر هفته نامه یزین پلتیک گفت: فساد در دولت به اوج خود رسیده است، قرض خارجی تاجیکستان یک میلیارد دلار است اما معلوم نیست این وام‌ها را به چه کسی دریافت کرده و در کجا استفاده شده است. ایالات متحده در سال ۲۰۰۲ به ارزش پنجاه و دو میلیون دلار تجهیزات درمانی و دارو وارد تاجیکستان کرده (یعنی یک چهارم بودجه کل کشور) اما واقعاً آیا وضع بهداشت در کشور روبه بهبودی نهاده است؟ متأسفانه خیر. حتی یک نفر نیست که بگوید آری، داروی رایگان ارسال شده را دریافت کرده است.

مارک هندی^۱ افسر امنیتی سفارت آمریکا در تاجیکستان اظهار داشت: هم‌زمان با کمک‌های بشردوستانه، کمک‌های نظامی از جمله پنج میلیون دلار بنزین، وسائل مخابراتی و آموزش افسران به کشور تاجیکستان شده است و ادامه داد در مجموع در طول ده سال اخیر

1. Mark Handy

آمریکا به تاجیکستان بالغ بر ۵۰۰ میلیون دلار کمک کرده است اما از آنجایی که پایگاه نظامی آمریکا در این کشور وجود ندارد، بطور طبیعی کمک مالی کمتر خواهد بود و شکی نیست اگر پایگاه نظامی تأسیس گردد، کمک مالی نیز افزایش خواهد یافت.

اکرام اف نماینده آژانس مبارزه با مواد مخدر (تاجیکستان) سخنران بعدی بود. وی اظهار داشت سکنه آسیای مرکزی سی و پنج میلیون نفر می‌باشند، در کشورهای هلال طلائی بیش از شش و نیم هزار تن افیون تولید می‌شود و با استفاده از امکانات رایانه‌ای از سیصد تا هشتصد میلیارد دلار عمل پول شوئی صورت می‌گیرد.

مقدار زیادی از این مواد مخدر از طریق تاجیکستان قاچاق شده و به کشورهای آسیای مرکزی و روسیه فرستاده می‌شود. طبق آمار در سال ۲۰۰۳ بیش از پنج هزار نفر افراد معتاد در تاجیکستان بودند و ادامه داد در کشور تاجیکستان از مجموع مواد مخدر قاچاق صرفاً ۱۰٪ آن مصادره می‌شود و بقیه چون گذشته به اروپا و روسیه ترانزیت می‌شود.

خانم جمالی آواکه از اساتید دانشگاه اسلاویانی می‌باشد، از اینکه روسیه صرفاً در بخش نظامی با تاجیکستان همکاری می‌کند و در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی هیچ‌گونه همکاری ندارد گلایه نمود و اظهار داشت: آمریکا، چین و ایران بیشترین کمک‌های بشردوستانه را به تاجیکستان می‌رسانند. وی نقش سازمان‌های بین‌المللی از جمله سازمان امنیت و همکاری اروپا در توسعه کشور و ایجاد امنیت را بسیار مهم ارزیابی نمود.

لفیظ اف کارمند وزارت امور خارجه تاجیکستان، همکاری‌های تاجیکستان و ناتو را بسیار امیدوارکننده ارزیابی نمود و ادامه داد طی سال‌های اخیر در راستای برنامه مشارکت برای صلح سلسله اقداماتی صورت گرفته است. از جمله تبادل اطلاعات یا تربیت پرسنل برای مین روبی یا مبارزه با تروریسم. همچنین، در نظر است با کمک سازمان ناتو مرکز آموزشی برای تربیت پرسنل تأسیس گردد و افزود امروزه تاجیکستان با کمیته‌های علمی ناتو همکاری مستمر دارد. علیرضا کسائی - نماینده مطالعاتی سفارت جمهوری اسلامی ایران - دوشنبه